

Наразі соняшник в Україні залишається однією із найпопулярніших культур. Незважаючи на те, що площа посівів (близько 5 млн га) вже набагато перевищила науково обґрунтований рівень (1,6 млн га) і його вирощують із явним порушенням сівозмін, для більшості аграріїв ця культура — надійне джерело коштів, дефіцит яких відчувається все сильніше.

SUNIEO®
Технологія захисту врожайності

SUNEO® — нова сторінка у селекції соняшнику

Тож спостерігається тенденція до подальшого зростання площ, відведених під його вирощування. На ринку представлено чимало гібридів соняшнику різних груп стиглості та потенціалу врожайності, пристосованих до вирощування у різних умовах. За дотримання головних технологічних елементів українським аграріям вдається отримувати доволі пристойні врожаї. Втім, із кожним днем робити це стає все складніше, адже умови вирощування погіршуються — знижується природна родючість ґрунтів, аридизація клімату триває, зростає інфікованість агрофону тощо. До цих негараздів додається ще одна біда — стрімкими темпами зростає заселеність соняшникових площ вовчком (за даними експертів, в Україні близько 70% площ уражено цим паразитом). Уже сьогодні ця загрозлива тенденція потребує прискіпливої уваги, адже якщо вовчок поширюватиметься такими темпами — проблема набуде загальнонаціонального характеру. Розуміючи це, компанія «Лімагрейн» (разом із БАСФ) провела у Дніпропетровську міжнародну конференцію, присвячену питанням протистояння вовчку, на якій презентувала українським аграріям свій інноваційний селекційно-виробни-

чий проект **SUNEO®**. Попри доволі складну соціально-економічну ситуацію у країні, конференція збирала величезну аудиторію — понад 350 учасників (у своєму вітальному слові голова агробізнесу компанії БАСФ Тіберіу Діма навіть відмітив, що за весь час роботи в Україні він уперше виступає перед такою численною аудиторією), що свідчить про актуальність проблеми для господарників.

До участі у конференції організатори запросили відомих українських та міжнародних «соняшникових» та «вовчкових» експертів. Зокрема, Катерина Макляк із Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва зробила фундаментальну доповідь щодо поширення вовчка в Україні та можливих методів боротьби з ним. Її доповідь містила багато цікавої та важливої інформації щодо біологічних особливостей паразита. Так, у природі нараховується до 120 видів вовчка, найшкочиннішими із яких є вовчок соняшниковий, конопляний, або гіллястий, а також єгипетський, або баштанний. Саме ці види набули найбільшого поширення у регіонах вирощування соняшнику. Насіння вовчка дуже дрібне, легке та липке, тому швидко розноситься докола. Запас його у ґрунті — чималий, до того ж зберігається там воно може впродовж 8–13 років (а подекуди — і до 20!). За настання сприятливих умов

насіння проростає. Стимулом для цього є кореневі виділення рослини — господаря вовчка. Що цікаво, вовчок агресивніше поводить себе за тих умов, за яких рослинам культури, м'яко кажучи, не добре (за понижених показників вологості ґрунту та повітря, відповідно, нижче 50 та 30%). Вовчок може уражувати не лише соняшник, а й інші рослини з родини Айстрові (види полину, нетребу, ромашку тощо), які часто наявні в агроценозах. Саме тому знищення цих бур'янів є одним із обов'язкових елементів технології захисту культури від вовчка.

Пані Катерина також пояснила, чому постійно виникають нові раси вовчка (саме через це із ним важко боротися). Виявляється, що вовчок — перехреснозапилювана рослина, тому його популяції — гетерогенні, через що доволі швидко утворюють нові раси, які можуть ушкоджувати різні за генотипом гібриди соняшнику. А ще з вовчком складно боротися через те, що цикл його розвитку практично збігається із циклом розвитку соняшнику. Тож для успішної перемоги над вовчком варто враховувати особливості його біології та розвитку (на цьому наголошувала і Марія Пакуреану з Національного університету селекції соняшнику Румунії, яка має неабиякий досвід боротьби із вовчком не лише у цій країні).

Тож які є сучасні заходи боротьби із цією напастою? Насамперед — суто агротехнічні, як-от:

- ◆ дотримання сівозмін;
- ◆ вирощування рослин-«провокаторів» (люпин, соя, кукурудза), які справді провокують насіння вовчка до проростання, проте воно не присмоктується до коріння культури і гине;
- ◆ глибока оранка з обертанням пласта і знищення бур'янів;
- ◆ виконання заходів, що стимулюють зберігання і накопичення вологи у ґрунті, зокрема проведення зрошення (доведено, що це сприяє зниженню концентрації кореневих виділень культури, отже, гальмує розвиток паразита);
- ◆ механічне видалення квітконосів вовчка;
- ◆ випуск у посіви соняшнику мухи-фітомізи, личинки якої охоче поїдають вовчоче насіння (на жаль, в Україні цього фітофага давно вже не продукують).

Утім, як свідчить практика, всі ці заходи, враховуючи агресивність вовчка, недостатньо ефективні. Найдієвішими є селекція та хімічний захист: вирощування стійких проти вовчка гібридів та використання виробничих систем Clearfield® і Clearfield® Plus (передбачають застосування спеціальних гербіцидів та стійких до них гібридів). Але й тут є певні обмеження — створення стійких гібридів «не встигає» за появою нових, ще агресивніших, вовчкових рас, а система Clearfield® потребує від користувачів дотримання простих, проте доволі суворих технологічних правил. Постійна ж інтенсифікація виробництва соняшнику за доволі складних агрокліматичних умов робить актуальним пошук нових рішень проблем вовчка і бур'янів.

Тож селекціонери «Лімагрейн» пішли далі — 2014 р. вони презентували на європейському ринку ексклюзивний проект, вивівши лінійку абсолютно нових гібридів під брендом **SUNEO®**. Вони вирізняються з-поміж інших тим, що поєднують у собі генетичну стійкість проти семи рас вовчка та до гербіцидів технологій Clearfield®/Clearfield® Plus (остання — це вдосконалена технологія Clearfield® із використанням найефективніших композицій гербіцидів, що дає змогу застосувати їх у менших дозах за гнучкіших термінів внесення). Ці характеристики дають можливість повністю контролювати вовчок протягом усього вегетаційного періоду (від ранніх до найпізніших його «атак») навіть без застосування гербіцидів та додаткових агрозаходів, а за умов вчасного використання гербіцидів Clearfield®/Clearfield® Plus — і широкої низки бур'янів. При-

і ПРО КОМПАНІЮ

«Лімагрейн» — насіннева компанія № 1 в Європі та № 4 — у світі. Основа бізнесу «Лімагрейн» — селекція сільськогосподарських культур. Контроль усіх процесів — від досліджень до збуту — дає можливість компанії пропонувати клієнтам високоякісне насіння, яке відповідає вимогам споживачів і розвитку ринку в різних країнах.

Компанія «Лімагрейн» започаткувала свою історію в Європі 1942 р., коли у Франції вперше з'явився Кооператив із продажу сортового насіння у Центральному Масиві. Його створили 600 фермерів. Пізніше, 1965 р., кооператив отримав свою сучасну назву, «Лімагрейн». Звідтоді в асортименті уперше з'явилось гібридне насіння кукурудзи, а гібрид ЛГ11 тривалий період був лідером у Франції.

Поступово, крок за кроком, «Лімагрейн» приєднав до себе всесвітньо відомі овочеві насінневі компанії, а також компанії-виробники борошна, і тепер у складі одного холдингу виробляють ще й хлібобулочні вироби. Філії компанії відкрито в 41 країні, у них працюють понад 8,6 тис. співробітників. Річний обіг за останній маркетинговий рік становив майже 2 млрд євро. Співробітники компанії пишуться тим, що їхнє підприємство є потужним сільськогосподарським кооперативом, який об'єднує понад 3,5 тис. акціонерів. Тобто власники компанії — фермери, які водночас є й споживачами продукції «Лімагрейн». Мабуть, саме це й визначає напрями діяльності компанії... Адже тим, хто самі працюють на землі, «видніше», чого потребує решта фермерів...

Компанії групи «Лімагрейн» реалізують свою продукцію у понад 140 країнах світу у власних філіях і з допомогою партнерів-дистрибуторів.

У 2008 р. було відкрито філії в Україні та Росії, які представляють насіння польових культур під брендом LG. Торгова марка LG є історичною й стратегічною для польових культур компанії «Лімагрейн».

чому сільгоспвиробник може спокійно обрати для обробки найуразливішу фазу розвитку бур'яну для якомога ефективного його знищення (і що головне — без жодного ризику завдати стрес рослині культури). Завдяки таким властивостям, а також тому, що рослини цих гібридів мають дуже потужну кореневу систему, вони стійко протистоять посузі. У результаті такої обробки гібриди **SUNEO®** розвиваються краще, а їхня врожайність перевищує показники інших стійких проти вовчка гібридів на 10–11 ц/га (досліді проводили на соняшникових ділянках Східної Європи неподалік Ізмаїла протягом 2013–2014 рр.).

Тож гібриди **SUNEO®** практично універсальні, й фермер, який їх використовує, уникає додаткових технологічних операцій, а отже, економить час і кошти, а найголовніше — вирощує гарантовано високі врожаї якісного насіння. З цього року очікуємо на реєстрацію гібридів **SUNEO®** (ЛГ 5555 КЛП, ЛГ 5631 КЛ, ЛГ 5661 КЛ, ЛГ 5671 КЛП та ЛГ 5452 ХО КЛ) і для українських фермерів.

Втім, поява цих нових гібридів не означає, що компанія зосередила свою увагу тільки на цьому напрямі і припинила роботу щодо інших. Навпаки, пропозиція різноманітних за характеристиками та властивостями «соняшників»

компанії щороку тільки зростає. Так, починаючи із 1999 р. компанія «Лімагрейн» вивела на ринок чимало стресостійких гібридів із високим потенціалом урожайності, які мають генетичну стійкість проти вовчка (більшість гібридів LG, 70%, наділені геном стійкості проти найпоширеніших рас вовчка) та мають підвищений вміст жирів. Останніми роками селекційна робота компанії (щороку на наукові розробки та створення нових гібридів «Лімагрейн» витрачає 13% коштів від загального обсягу продажів) спрямована на створення потужних посухостійких гібридів зі стабільно високою урожайністю, стійких проти вовчка та основних хвороб. Важливими напрямками селекційних програм компанії є також створення гібридів: ранньостиглих; із підвищеним вмістом олії та толерантних до дії гербіцидів (тих, що можна використовувати у виробничих системах Clearfield® та Clearfield® Plus).

На сьогодні гібриди компанії «Лімагрейн» вже представлено на всіх важливих «соняшникових» ринках планети, зокрема і в Україні (Тунка, Голдсан, ЛГ 5550, ЛГ 5580, ЛГ 5451 ХО КЛ (високоолеїновий) та ін.).

Отже, вибрати є з чого. Втім, який би гібрид соняшнику «Лімагрейн» ви не обрали — не помилитесь: урожай вам гарантовано!